

Amics de la Sardana

JULIOL-AGOST 1975
VILANOVA I LA GELTRU

de l'Agrupació
Excursionista
T A L A I A

Missatge al món sardanista

llegit el diumenge dia 20 d'abril de 1975, a la vila empordanesa de TORROELLA DE MONTGRI, amb motiu d'ésser proclamada per l'Obra del Ballet Popular XVI CIUTAT PUBILLA DE LA SARDANA.

MISSATGE AL MON SARDANISTA

Sempre he cregut que la sardana, en esdevenir, a la primeria d'aquest segle, la dansa popular de Catalunya, passà a ser un dels símbols més purs i més espontanis de la catalanitat. Ens arribava de l'Empordà, fresca i senzilla manifestació folklòrica de la gent de la comarca, joves i vells, homes i dones, expressió pública de la joia general a què el poble es lliura els dies d'oci o en ocasió de les festes tradicionals. Tanmateix, en un moment ja madur de la renaixença espiritual i política del nostre país, la idea dels capdavaners del moviment, i sobretot els poetes, d'exalçar la bellesa, l'esperit d'agermanament i el sentit comunitari de la nostra dansa, i de promoure'n el conreu entre els joves de tot Catalunya, tingué la virtut de caure en terra adobada i el poble, se la féu seva amb un entusiasme contagiós. I molt aviat el clam de la tenora ressonava arreu com una crida irresistible a l'alegria en comú, al lliurament assenyat i alhora càlid a un ritme compassat o jogasser que tenia el poder màgic d'ajuntar mans amigues i mans desconegudes en l'acompliment d'una mena de cerimònia el profund sentit de la qual imprimia misteriosament a tots els participants la gaudiosa serenor de qui se suma a un joc plural que trascendeix de molt exercici d'una altra dansa qualsevol. I, fet curiós i benigne, la sardana, empordanesa sense voler en la seva aparent innocència folklòrica, pogué sobreviure en els temps més negres de la postguerra i restar com un acte de fe i un senyal d'esperança en dies més clars.

Beneïda dansa! I beneïts dansaires!

JOAN OLIVER

UNA MICA D'HISTORIA

L'aparició històrica de la sardana és difícil d'ésser precisada, com passa amb totes les danses populars. I més si són tan arrelades en un poble i en una cultura com és el cas de la sardana. Això i la característica forma d'ésser ballada potser ha fet que hagin sorgit nombroses hipòtesis sobre els seus possibles orígens.

El més probable és que provingui de les danses astronòmiques dels antics ibers, ballades a honor de la Lluna i del Sol. Pel caràcter i per la disposició dels balladors molt probablement són les que més s'assemblen a la nostra dansa. L'hispanista alemany Schulten diu que el segle II abans de Crist, els ibers celebraven freqüentment danses astronòmiques, localitzades quasi sempre a la zona pirinenca.

Malgrat tot, no comencem a tenir cap document històric sobre la sardana fins el 1575. Aquest any, un document del bisbe Julià, de Girona, al costat d'altres disposicions sobre abusos comesos en la festa del Corpus tinguda a la catedral, prohibeix que es balli la sardanea a l'interior del temple. Per tant, llavors ja tenia molta divulgació. El mateix Lope de Vega, en la seva comèdia "El maestro de danzar", escrita el 1585, cita la "cerdana", tal com s'escrivia en aquella època.

Les cobles antigues eren compostes d'una cornamusa, una tiple, un flabiol i un tamborí. La incorporació de la tenora és deguda a en Pep Ventura. La tenora és un instrument molt antic que llavors ja no era gaire usat. El 1820, un músic i instrumentista, Antoni Turón, de Perpinyà, la va reformar i li va afegir unes claus. A rel d'un viatge de Pep Ventura, del 1850, va conèixer en Turón, i li va encarregar una tenora d'aquest tipus, bé que canviant la campana, a base de metall, en substitució de fusta. Aquesta modificació va millorar notablement la sonoritat de l'instrument. Des de llavors va ésser introduïda a la cobla, deixant a racó la cornamusa. Amb posterioritat hi van ésser introduïts els altres instruments, o sigui, el fiscorn, la trompeta, el trombó i el contrabaix.

Els primers músics que van compondre sardanes, tal com les coneixem ara, dites, més o menys, d'aquesta època, durant la qual la sardana va sofrir una colla de modificacions fins arribar a tal com la coneixem avui.

El més conegut de tots els compositors és en Pep Ventura, encara que probablement no va ésser el primer compositor a aparèixer.

Josep Maria Ventura i Cases va néixer el 2 de febrer de 1817, a Alcalá la Real, vila de la comarca de Jaén. Els seus pares eren Benet Ventura, fill de Roses, i Antònia Cases, de Manlleu. El pare pertanyia al Primer Batalló de Tiradors de Catalunya. Eren els temps de la reacció absolutista, sota el regnat de Ferran VII. Llavors, les tropes anaven d'una punta a altra de la península, a fi d'evitar així possibles complots. Quan la mare era ja embarçada, el Batalló va ésser destinat a Alcalá la Real i allí va néixer en Pep. Tots els seus avantpassats són doncs, catalans, i al cap de pocs mesos del naixement, van tornar tots cap a casa.

Hi ha molts llibres i fascicles que parlen de la sardana. A aquells joves que vulguessin documentar-s'hi, els recomanem "La sardana", llibre de Joan Amades, del 1930, i "Vida d'en Pep de la tenora", de Pere Coromines, publicat per la Biblioteca Barcino, l'any 1953.

JULI GARRETA (1875-1925)

Nat a Sant Feliu de Guíxols. El seu pare era rellotger. Va viure, en la seva infantesa, durant un temps, a Vilanova. No li va agradar mai aquest ofici. S'hiavorria molt. Perquè en ell no hi podia posar esperit creador, que és el que ell ja portava ben dintre seu.

De mica en mica tothom es va adonar que havia sorgit un cas únic en la història de la sardana. Estava content quan el públic li aplaudia una de les seves obres. Però ell deia que la confirmació li venia quan rebia una abraçada de Pau Casals. Llavors estava segur que l'obra valia.

Una vegada va venir a Barcelona l'eminent compositor Strawinsky. El van obsequiar amb una audició de sardanes, que anà a càrrec de la Cobla Albert Martí. En va restar entusiasmada. Manifestava una efusió incontenible. Quan va escoltar "Juny", els ulls del compositor rus es van omplir de llàgrimes. I va proferir: "Vull més coses de Garreta; aquest home és el geni musical de Catalunya". La resta de l'audició va ésser dedicada a Garreta.

Garreta deia que no hi ha res de més bonic que compondre i interpretar l'ànima del poble. Les meves sardanes —deia— són trossos de terra i de mar.

Va escriure unes noranta sardanes. Ell sostenia que Catalunya donava motius per escriure'n a milers, tanta és la bellesa d'inspiració que és capaç de crear en l'ànima del poeta i del compositor.

Va morir jove, als cinquanta anys, enmig de la placidesa amb què havia viscut sempre, sempre home ple de bonesa.

ACTIVITATS DE LA COLLA VOLERANY (JUNY)

Dia 15, matí, Concurs a Cardedeu. Cobla Costa Brava. Tarda, Aplec amb les Cobles: Costa Brava, la P. de Mataró i Popular.

Dia 22, Audició i exhibició de colles locals a les Roquetes.

Dia 24: Aplec a l'Hospitalet del Llobregat. Cobles: la P. de la Bisbal, Costa Brava i la P. del Llobregat.

AUDICIONS

Dia 10 de juliol: Sant Cristófor, audició, a les 7 del vespre, davant de l'ermita, amb la Cobla Melodia, del Vendrell.

Dia de juliol: Audició, a les 8 de la tarda, a la Plaça de la Vila, amb la Cobla Sitgetana.

CURSET

S'ha iniciat un curset al Grup d'Esplai "L'Estoc" els dissabtes, a la tarda, de 5 a 6.

Hi prenen part una gran munió de Joves.

NOTICIARI

El dia 6 de juliol celebra el sisè aniversari la colla "Dansaires Vilanovins". A la tarda hi haurà una Audició, amb la Cobla Verneda. Per molts anys!

EL DIARI «AVUI»

Tal com va ésser profusament anunciat, fou celebrada la conferència del Dr. Ramon Fuster i Rabès, President del Consell d'Administració de Premsa Catalana, S. A. i Degà del Col·legi de Doctors i Llicenciats de Catalunya i Balears, organitzada per Amics de la Sardana, al local del Centre Catòlic, el dissabte dia 7 de juny, a la nit, davant d'un auditori d'un centenar de persones. Prèviament havia estat presentat el conjunt de vistes diapositives sobre el mateix argument del Diari.

El Dr. Fuster va anar glossant la necessitat i la urgència de posseir un primer diari en català, el qual, després de trenta-cinc anys de no tenir-ne cap, sigui par al nostre poble una escola i una petita Universitat per anar conservant i fortificant l'ús de l'idioma entre els catalans, basant-se en el fet que avui el diari és l'aliment imprescindible i més urgent per a la gran majoria dels homes, en front dels llibres i de les revistes que són menja de lletraferits o del món especialitzat. L'home actual té necessitat de veure plasmats en unes pàgines els esdeveniments del món i ha de poder llegir-lo en la seva pròpia llengua per tal que hi hagi unitat entre la lectura i la deducció que ell n'ha de fer. A més, en el nostre cas, un diari que penetri en unes mils de llars no hi ha dubte que ha d'influir en gran manera a fer que la nostra llengua recobri riquesa, fugint de tants barbarismes que han arrelat entre nosaltres per manca d'estris adequats de cultura.

A Vilanova, doncs, gràcies al treball d'una colla de joves i adults, homes i dones, s'ha fet una feina considerable en el sentit de la promoció del diari. Són ja molts els vilanovins que han col·laborat efectivament, posant-hi el seu petit esforç econòmic. Podem dir que està a punt d'ésser superat el nombre de subscriptors que han estat assignats a la nostra vila. Amb el temps que tenim per endavant, ens fa ésser optimistes que arribarem, amb l'ajut de tots, a duplicar-lo.

Dintre de les tasques que han estat atorgades a la Comissió local, figura la representativitat comarcal del Diari. La Comissió treballa intensament en aquest ram. Actualment porta realitzats actes, amb dissertacions i projeccions, a Sant Pere de Ribes, la Llacuna, a diversos llogarets del Pallars, a Cubelles, Sitges, Vilafranca del Penedès, a Amposta.

A tot Catalunya regna entusiasme per veure realitzada una obra com aquesta de tanta importància, la qual ha de significar una injecció d'esperança per a la nostra llengua, tan mal tractada.

Actualment, com tothom sap, ha estat ja presentada a l'Administració la sol·licitud i hi ha símptomes que diuen que l'aprovació no es farà esperar. Tan de bó que a la primavera de l'any vinent puguem veure realitzats els nostres anhels. Serà una altra fita, importantíssima, entre les moltes que han estat col·locades en el cor del nostre país gràcies a la voluntat, a la tenacitat i a la dinàmica de molta gent que ha treballat des de fa anys, fermes en tota esperança.

MATALASSERIA
MECANICA

VÍDUA DE
J. MONTESÓ

Despatx: Caídos, 23
Magatzem: Unió, 24
Telèfon 893 08 77

Reparacions i bobinatges de
tota mena de motors elèctrics

**Tallers
Soler**

Carrer Unió, 98-100
Tel. 8930842

SABATERIA

BARTOLI

General Mola, 36
Telèfon 893 05 47

TEIXITS

B A I G

LES NOVETATS
DEL MOMENT

Carrer del Aigua n.º 28

BYRME

Aigua, 4 - Tel. 893 00 11

**Bobinatje i reparació
de motors elèctrics**

Recanvis d'origen de les més conegudes marques
BERRENS - TAURUS - MOULINEX - TURMIX - DESIREE
JATA - SOLAC, etc.

Servei oficial de

BRAUN - TORNADO - HISPANO SUIZA

OPTICA

HOLANDESA

Lentes de contacte
Aparells per a sords
Fotografia

Plaça Alcàzar de Toledo, 6
Tel. 893 41 69
(Tocant a Plaça Ajuntament)

CAMISERIA

CALSERRA

Gral. Mola, 28
Tel. 893 27 92